

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ความเป็นมาของปัญหา หลักการและเหตุผล และวัตถุประสงค์ของการศึกษา รวมถึง การทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาแล้ว จึงนำมาสู่ขั้นตอน การกำหนดระเบียบวิธีวิจัย โดยจะ นำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวแปรและการวัดค่า วิธีการดำเนินงาน วิจัย ตัวแบบและรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิดและแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อแสดงให้เห็นถึงระเบียบวิธีวิจัยที่จะไปสู่บทสรุปในการวิจัยครั้งนี้ในบทต่อไป

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีรูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Study) ที่มุ่งศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเป็นผู้นำทางการตลาดกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตาม ส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และยังศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะด้านการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของบริษัท ได้แก่ อัตราการ เจริญเติบโต ความสามารถในการทำกำไรและผลตอบแทนของหลักทรัพย์กับการเปิดเผยข้อมูลทาง การเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับ ปี 2549 ถึงปี 2553 ซึ่งการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเป็นผู้นำทางการตลาดและปัจจัย คุณลักษณะด้านการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงานได้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัว มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานในทิศทางใด อีกทั้งได้ทดสอบ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมโดยใช้สถิติทดสอบครุสคัล - วิลลิส (Kruskal - Wallis H Test) ซึ่งเป็นการ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อมูลตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไปว่ามีกลุ่มอุตสาหกรรม อย่างน้อย 2 กลุ่มหรือไม่ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อตรวจสอบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมี การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งหากพบว่าค่าเฉลี่ยของดัชนี การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน ก็จะมีการตรวจสอบ ต่อไปว่ากลุ่มอุตสาหกรรมใดบ้างที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ ทดสอบ Mann - Whitney U Test ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทีละคู่ เพื่อศึกษาว่าค่าเฉลี่ยของดัชนี การเปิดเผยข้อมูลของกลุ่มอุตสาหกรรมใดบ้างมีความแตกต่างกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการเก็บข้อมูลทุติยภูมิมาจากการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเลือกบริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงิน สำหรับปี 2549 ถึงปี 2553 และมีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ยกเว้น บริษัทที่อยู่ในกลุ่มประกันชีวิตและประกันภัย กลุ่มธนาคาร สถาบันการเงิน กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ หน่วยลงทุน บริษัทที่อยู่ในระหว่างการฟื้นฟูกิจการ ตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI) และอื่น ๆ รวมทั้งบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่มีข้อมูลงบการเงินครบทั้งปี 2549 ถึงปี 2553 และเกิดจากการตัดบางบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน ซึ่งจะไม่ถูกนำมารวมเข้าในตัวอย่างของการศึกษานี้ ดังนั้นจำนวนข้อมูลลักษณะภาคตัดขวาง (Cross - section Data) ที่นำมาใช้ในการศึกษามีทั้งสิ้นปีละ 152 ตัวอย่าง รวมจำนวนหน่วยวิเคราะห์ทั้งสิ้น 760 ตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยรวบรวมข้อมูลการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมจากเว็บไซต์ของ ก.ล.ด. หรือ SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วย งบการเงินประจำปี หมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) สำหรับปี 2549 ถึงปี 2553

ตัวแปรและการวัดค่า

1. ตัวแปรตาม: การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินโดยรวมจำแนกตามส่วนงานของบริษัท (Total Index) ผู้วิจัยได้จัดทำกระดานทำการที่พัฒนาขึ้น เพื่อตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน โดยรายการที่อยู่ในกระดานการันั้นกำหนดตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 เรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน แบ่งเป็นการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก จำนวน 10 รายการ และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง จำนวน 3 รายการ รวมมีรายการที่กำหนดให้เปิดเผยทั้งสิ้น 13 รายการ ดังนี้

การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก จำนวน 10 รายการ ประกอบด้วย

1. รายได้ตามส่วนงาน
 - 1.1 รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้กับบุคคลภายนอก
 - 1.2 รายได้ตามส่วนงานจากการขายระหว่างส่วนงาน
2. ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน
3. ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน

4. หนี้สินตามส่วนงาน
5. รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด
6. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ตามส่วนงาน
7. ผลรวมของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เงินสดที่เป็นสาระสำคัญ
8. ผลรวมของส่วนแบ่งกำไร (ขาดทุน) สุทธิในบริษัทร่วมที่บันทึกโดยใช้วิธีส่วนได้เสีย
9. รายการกระทบยอดของรายได้ ผลได้ (เสีย) สินทรัพย์และหนี้สินสำหรับส่วนงานที่

เสนอรายงาน

10. เกณฑ์การตั้งราคาโอนระหว่างส่วนงาน
- การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง จำนวน 3 รายการ ประกอบด้วย
1. รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้กับบุคคลภายนอก
 2. ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน
 3. รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด

การวิเคราะห์ผลของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานเป็นการให้คะแนนแต่ละรายการและให้คะแนนแต่ละรายการเท่าเทียมกัน คือ ถ้าบริษัทเปิดเผยรายการตามที่อยู่ในกระดานทำการจะให้คะแนนเท่ากับ 1 แต่ถ้าบริษัทไม่เปิดเผยรายการตามที่อยู่ในกระดานทำการจะให้คะแนนเท่ากับ 0 แล้วนำมาคำนวณหาดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งแสดงถึงการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของแต่ละบริษัท โดยการคำนวณหาคะแนนรวมทั้งหมดที่แต่ละบริษัทได้รับจริงและคำนวณเป็นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลสามารถคำนวณได้ตามสมการดังนี้

สมการคำนวณหาดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

$$\text{Total Disclosure Index} = \frac{\text{Total AS}}{\text{Total MS}} \quad \text{โดยที่ } 0 \leq \text{INDEX} \leq 1$$

โดยที่ Total AS = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ (Actual Scores) รวมทั้งส่วนงานหลักและส่วนงานรอง

Total MS = คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ (Maximum Scores) รวมทั้งส่วนงานหลักและส่วนงานรอง

ตัวอย่าง การคำนวณหาดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก รายการที่กำหนดให้มีการเปิดเผยทั้งสิ้น 10 รายการ และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง รายการที่กำหนดให้มีการเปิดเผยทั้งสิ้น 3 รายการ รวมมีรายการที่กำหนดให้เปิดเผยทั้งสิ้น 13

รายการ ถ้าบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักเพียงส่วนงานเดียว ได้แก่ รายได้ตามส่วนงาน (จากการขายให้กับบุคคลภายนอก) ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน และค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ตามส่วนงาน ผู้วิจัยจะถือว่าหากบริษัทเปิดเผยรายได้ตามส่วนงานจากการขายให้กับบุคคลภายนอกเพียงอย่างเดียวจะให้คะแนนเท่ากับ 0.5 เนื่องจากหากบริษัทเปิดเผยรายได้ตามส่วนงานทั้งจากการขายให้กับบุคคลภายนอกและจากการขายระหว่างส่วนงานจึงจะให้คะแนนเท่ากับ 1 ดังนั้นรายการที่บริษัทดังกล่าวเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจึงมีทั้งสิ้น 3.5 รายการ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานเท่ากับ $0.27 (3.5/13)$ และสำหรับบริษัทที่ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลตามส่วนงานในสองทิศทางหรือวิธีแมทริกซ์ จะถือว่าบริษัทรายงานโดยใช้ส่วนงานธุรกิจเป็นส่วนงานหลัก และส่วนงานภูมิศาสตร์เป็นส่วนงานรอง เช่น หากมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก 3.5 รายการข้างต้นและมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองอีก 2 รายการ ได้แก่ ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน และรายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด จึงรวมรายการที่เปิดเผยทั้งสิ้น 5.5 รายการ ดังนั้นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจะเท่ากับ $0.42 (5.5/13)$ ซึ่งวิธีนี้เป็นการปฏิบัติตามมาตรฐานเมื่อผลิตภัณฑ์หรือบริการแตกต่างกัน และมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนของกิจการเท่าเทียมกับการดำเนินงานของกิจการในเขตภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน

โดยการให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลในลักษณะนี้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล พบว่า การให้คะแนนในลักษณะนี้เป็นการให้คะแนนที่มีความยุติธรรมและเป็นกลางต่อการตัดสินใจ เนื่องจากไม่มีการใช้ความรู้สึกนึกคิดในการให้คะแนนว่า รายการใดมีความสำคัญหรือควรให้คะแนนมากกว่ารายการอื่น ซึ่งบุคคลแต่ละกลุ่มอาจมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน (Singhvi & Desai, 1971; Meek et al, 1995; Cooke, 1992; Juhmani, 2000; Hope, 2003; Camfferman & Cooke, 2002; Isack & Tan, 2003; Zoysa & Wijewardena, 2003; นวพร พงษ์ตันทุกุล, 2546 อ้างถึงใน อลิศรา ผลาวรรณ, 2547)

งานวิจัยที่ผ่านมาการสร้างดัชนีการเปิดเผยข้อมูลจะมี 2 รูปแบบ (เสาวลักษณ์ เอี่ยมวชิรกุล, 2549) กล่าวคือ

ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Disclosure Index)

ดัชนีในลักษณะนี้จะไม่คำนึงถึงน้ำหนักหรือความสำคัญของแต่ละรายการว่ามีความสำคัญต่อผู้ใช้ข้อมูลมากหรือน้อยเพียงใด แต่จะให้ความสำคัญกับทุกรายการอย่างเท่าเทียมกัน คือ ถ้าบริษัทมีการเปิดเผยรายการนี้จะให้คะแนนเท่ากับ 1 หรือถ้าไม่เปิดเผยรายการดังกล่าวจะได้คะแนนเท่ากับ 0

ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted Disclosure Index)

ดัชนีในลักษณะนี้จะมีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญให้กับแต่ละรายการที่อยู่ในดัชนีตามความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูลแตกต่างกันไป โดยที่น้ำหนักอาจจะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยใช้วิจารณ์ญาณของผู้จัดทำ หรืออาจใช้น้ำหนักที่มีการพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยในอดีต หรือใช้น้ำหนักเฉลี่ยที่ได้จากการส่งแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้ข้อมูล

เนื่องมาจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลที่มีการถ่วงน้ำหนัก ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของแต่ละรายการของกลุ่มผู้ใช้โดยเฉพาะ เช่น ประเภทผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักวิเคราะห์ทางการเงิน ดังนั้นการใช้ดุลยพินิจของแต่ละบุคคลในการถ่วงน้ำหนัก ทำให้น้ำหนักที่กำหนดขึ้นแตกต่างกันไปแม้ว่าจะเป็นรายการเดียวกัน และผู้ที่ให้คะแนนความสำคัญหรือน้ำหนักก็เป็นเพียงกลุ่มบุคคลหนึ่งที่ไม่ใช้ความคิดเห็นของผู้ใช้ข้อมูลทั้งหมดทำให้น้ำหนักที่คำนวณขึ้นอาจมีข้อผิดพลาดไปด้วย ดังนั้นในงานวิจัยบ่อยครั้งจึงมีการเปรียบเทียบการใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนักพร้อมกับแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก เพื่อควมามีรายการใดบ้างที่ผู้ใช้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการกำหนดน้ำหนักของรายการนั้น (Prencipe, 2004)

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการนำดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก หรือการให้ความสำคัญกับแต่ละรายการที่บริษัทเปิดเผยอย่างเท่าเทียมกันมาใช้ในการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ซึ่งดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบไม่ถ่วงน้ำหนักเป็นวิธีการหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมจากงานวิจัยที่ผ่านมาในการวัดค่าของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานในบริษัทต่าง ๆ Prencipe (2004); Prather-Kinsey and Meek (2004) ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนัก เนื่องจากเป็นวิธีที่ต้องกำหนดน้ำหนักความสำคัญให้กับแต่ละรายการที่อยู่ในดัชนีตามความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยน้ำหนักอาจจะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยใช้วิจารณ์ญาณของผู้จัดทำ หรือใช้น้ำหนักเฉลี่ยที่ได้จากการส่งแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้ข้อมูล (เสาวลักษณ์ เอี่ยมวรสิริกุล, 2549)

2. ตัวแปรอิสระ: คุณลักษณะต่าง ๆ ของบริษัทที่ผู้วิจัยคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท ซึ่งตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีปัจจัยความเป็นผู้นำทางการตลาดและปัจจัยคุณลักษณะด้านการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของบริษัท ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโต ความสามารถในการทำกำไรและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยตัวแปรอิสระต่าง ๆ เก็บข้อมูลจาก ก.ล.ด. หรือ SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแปรที่ได้เลือกนำมาใช้ในงานวิจัยและมีการอธิบายวิธีการวัดมูลค่าของตัวแปรแต่ละตัวแยกกันตามคุณลักษณะของบริษัท ดังนี้

2.1 ปัจจัยความเป็นผู้นำทางการตลาด (Market Leadership/ M_LEADER)

ในการวัดความเป็นผู้นำทางการตลาด ผู้วิจัยเห็นว่า บริษัทในอุตสาหกรรมที่มีระดับความเป็นผู้นำทางการตลาดน้อย บริษัทจะเลือกที่จะ ไม่เปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน เพื่อไม่ให้เกิดข้อเสียเปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้นความเป็นผู้นำทางการตลาดอาจส่งผลกระทบต่อการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท โดยงานวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ ชาญสุวรรณ (2550) ได้กล่าวว่า ค่าส่วนแบ่งครองตลาดของบริษัท เป็นตัวแปรที่ใช้วัดภาวะการการแข่งขันของบริษัทในอุตสาหกรรมนั้น ๆ ซึ่งวัดค่าจากรายได้รวมของบริษัทหารด้วยรายได้ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น ๆ

2.2 ปัจจัยคุณลักษณะด้านการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของบริษัท ได้แก่

อัตราการเจริญเติบโต (Growth Rate/ GROWTH)

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้อัตราการเจริญเติบโต โดยวัดค่าจากอัตราการเจริญเติบโตของสินทรัพย์รวม ตามงานวิจัยของ Prencipe (2004) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การเติบโตของบริษัทอาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน เนื่องจากบริษัทที่มีการเติบโตสูง สะท้อนถึงภาวะการแข่งขันที่สูง ดังนั้นโอกาสที่บริษัทจะเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานจะสูงด้วย

ความสามารถในการทำกำไร (Profitability/ PROFIT)

จากงานวิจัยในอดีต พบว่า ความสามารถในการทำกำไรจะวิเคราะห์ได้จากอัตราผลตอบแทนทางการเงิน คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Rate of Return on Asset: ROA) หรือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Rate of Return on Equity: ROE) ในงานวิจัยนี้ใช้การวัดค่าตามงานวิจัยของ อติศรา ผลาวรรณ (2547) เสาวลักษณ์ เอี่ยมวชิรกุล (2549) Singhvi and Desai (1971) และ Prencipe (2004) ซึ่งวัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)

ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ (Securities Return/ S_RETURN)

จากผลการดำเนินงานของบริษัทจะสะท้อนออกมาในรูปของผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยวัดค่าจากผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นจริงของบริษัท ณ วันที่ประกาศกำไร ซึ่งบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ดี ผลตอบแทนของหลักทรัพย์จะสูง ทำให้บริษัทมีโอกาสเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานมากกว่าบริษัทที่มีผลตอบแทนของหลักทรัพย์ต่ำ เพื่อแสดงข้อมูลให้นักลงทุนและผู้ถือหุ้นเชื่อมั่นว่าบริษัทมีแนวโน้มการเติบโตสูง โดยใช้นำเสนอข้อมูลอย่างละเอียด

3. ตัวแปรควบคุม: คุณลักษณะของบริษัทที่ผู้วิจัยคาดว่าอาจมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท จึงต้องมีการควบคุมตัวแปรดังกล่าว ซึ่ง

ประกอบด้วย ขนาดของกิจการและประเภทอุตสาหกรรม อีกทั้งผู้วิจัยมีการทดสอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม โดยความแตกต่างกันมากของจำนวนบริษัทระหว่างอุตสาหกรรมและการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างมาก รวมถึงมีลักษณะทางธุรกิจแตกต่างกัน อาจส่งผลกระทบต่อการวิเคราะห์ที่ผิดพลาดได้ จึงทำการแยกวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลของตัวแปรควบคุมจาก ก.ล.ต. หรือ SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแปรที่เป็นตัวแปรควบคุมและมีการอธิบายวิธีการวัดมูลค่าของตัวแปรแต่ละตัวแยกกันตามคุณลักษณะของบริษัท ดังนี้

3.1 ขนาดของกิจการ (Firm Size/ SIZE)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัย มักใช้ขนาดของกิจการเป็นตัวแปรงานวิจัยมากที่สุด โดยงานวิจัยของ Singhvi and Desai (1971) Trotman and Bradley (1981) Hossain and others (1994) และ Zoysa and Wijewardena (2003) วัดค่าตัวแปรด้วย ค่าลอการิทึม (Logarithm) ของสินทรัพย์รวม นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Prather-Kinsey and Meek (2004) Herrmann and Thomas (1996) Meek, Gray and Roberts (1995) และ Prencipe (2004) ได้วัดค่าตัวแปรด้วยค่าลอการิทึม (Logarithm) ของยอดขาย รวมถึง Aitken, Hooper and Pickering (1997) Mithcell, Chia and Loh (1995) Mckinnon and Dalimunthe (1993) ได้ทดสอบการวัดค่า คือ ลอการิทึมจำนวนผู้ถือหุ้นและลอการิทึมจำนวนของบริษัทย่อย โดยในโซติณัญ หิตะพงส์ (2549) กล่าวว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผยข้อมูลที่ครอบคลุมในรายละเอียดมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก เพราะบริษัทจะได้ประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูล ในขณะที่บริษัทขนาดเล็กมองว่าการเปิดเผยข้อมูลอย่างเต็มที่จะเป็นภัยกับบริษัท ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ค่าลอการิทึม (Logarithm) ของจำนวนพนักงานของบริษัทเป็นตัววัดค่าขนาดของกิจการ

3.2 ประเภทอุตสาหกรรม (Industry Type/ IND)

ผลการศึกษาที่ผ่านมา มีการใช้ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งตามการจัดประเภทอุตสาหกรรม และจากงานวิจัยของ Herrmann and Thomas (1996) Meek, Gray and Roberts (1995) และ Prather-Kinsey and Meek (2004) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม โดยในงานวิจัยนี้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมออกเป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรมตามการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มบริการ กลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคและกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินประจำปี หมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) จากนั้นสำรวจบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แต่ละบริษัทว่ามีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานหรือไม่
2. เก็บรวบรวมข้อมูลการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานแต่ละบริษัทตามรายการที่ต้องเปิดเผยว่ามีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานเป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนดไว้หรือไม่
3. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวัดค่าคุณลักษณะต่าง ๆ ของบริษัทตามจำนวนบริษัทที่ได้มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
4. ทดสอบความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของบริษัท โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ และทดสอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมโดยใช้สถิติทดสอบครุสคัล - วิลลิส (Kruskal - Wallis H Test)

ตัวแบบทดสอบและรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิด

1. ตัวแบบทดสอบที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน H1-H5

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเป็นผู้นำทางการตลาดและปัจจัยคุณลักษณะด้านการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของบริษัท ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโต ความสามารถในการทำกำไรและผลตอบแทนของหลักทรัพย์กับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับปี 2549 ถึงปี 2553 ซึ่งการทดสอบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่าง ๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ได้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ซึ่งตัวแบบในการทดสอบสมมติฐานมีลักษณะดังนี้

$$\text{TOTAL INDEX}_{it} = \beta_0 + \beta_1(\text{M_LEADER}_{it}) + \beta_2(\text{GROWTH}_{it}) + \beta_3(\text{PROFIT}_{it}) + \beta_4(\text{S_RETURN}_{it}) + \beta_5(\text{SIZE}_{it}) + \beta_6(\text{IND}_{it}) + \epsilon_{it}$$

โดยที่ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ

TOTAL INDEX_{it} = การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

M_LEADER_{it} = ความเป็นผู้นำทางการตลาด วัดค่าจากรายได้รวมของบริษัทหารด้วย รายได้ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น ๆ ของบริษัท i , ณ เวลาที่ t (ณรงค์ฤทธิ์ ชาญสุวรรณ, 2550)

$GROWTH_{it}$ = อัตราการเจริญเติบโต วัดค่าจากอัตราการเจริญเติบโตของสินทรัพย์รวม ของบริษัท i , ณ เวลาที่ t (Prencipe, 2004))

$PROFIT_{it}$ = ความสามารถในการทำกำไร วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Rate of Return on Asset: ROA) ของบริษัท i , ณ เวลาที่ t (Prencipe, 2004)

S_RETURN_{it} = ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ วัดค่าจากผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ เกิดขึ้นจริงของบริษัท ณ วันที่ประกาศกำไรของบริษัท i , ณ เวลาที่ t (โชติญาณ หิตะพงศ์, 2549)

ตัวแปรควบคุม (Control Variable) ประกอบด้วย

$SIZE_{it}$ = ขนาดของกิจการ วัดค่าจากค่าลอการิทึม (Logarithm) ของจำนวน พนักงานของบริษัท i , ณ เวลาที่ t

IND_{it} = ใช้ตัวแปรเทียม (Dummy variable) ในการระบุประเภทอุตสาหกรรม โดยผู้วิจัยเลือกใช้ตัวแปรเทียม (0,1) ในการวัดค่าตัวแปร สามารถแบ่ง ประเภทอุตสาหกรรมออกเป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม ตามการแบ่ง ประเภทอุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มทรัพยากร กลุ่ม เทคโนโลยี กลุ่มบริการ กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่ม สินค้าอุปโภคบริโภคและกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (เสาวลักษณ์ เขียววรวิรุณ, 2549)

2. ตัวแบบทดสอบที่ใช้ทดสอบเพิ่มเติม

ผู้วิจัยศึกษาประเภทอุตสาหกรรม เป็นการทดสอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม ด้วยการใช้สถิติทดสอบ ครุสคัล – วอลลิส (Kruskal – Wallis H Test) ซึ่งเป็นการทดสอบที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ เนื่องจากบางกลุ่มอุตสาหกรรมมีขนาดเล็กและไม่ได้มีการแจกแจงแบบปกติ จึงต้องใช้ในการทดสอบที่ไม่มีเงื่อนไขเกี่ยวกับการแจกแจงของประชากร การทดสอบนี้เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของข้อมูลตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไปว่ามีกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างน้อย 2 กลุ่มหรือไม่ ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อตรวจสอบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน

แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งหากพบว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน ก็จะมีการตรวจสอบต่อไปว่ากลุ่มอุตสาหกรรมใดบ้างที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ Mann - Whitney U Test ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทีละคู่ เพื่อศึกษาว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลของกลุ่มอุตสาหกรรมใดบ้างมีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 สรุปรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิด

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	การวัดค่า	ความสัมพันธ์ ที่คาดไว้
ตัวแปรตาม			
การเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงาน	TOTAL INDEX	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตาม ส่วนงาน สามารถคำนวณได้จากอัตราส่วนของ คะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงต่อคะแนน รวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรได้รับ	N/A
ตัวแปรอิสระ			
ปัจจัยความเป็นผู้นำทาง การตลาด	M_LEADER	วัดจากรายได้รวมของบริษัทหารด้วยรายได้ ทั้งหมดในอุตสาหกรรมนั้น ๆ	+
ปัจจัยคุณลักษณะด้านการ ดำเนินงานและผลการดำเนินงาน ของบริษัท			
- อัตราการเจริญเติบโต	GROWTH	วัดค่าจากอัตราการเจริญเติบโตของสินทรัพย์ รวม	+
- ความสามารถในการทำกำไร	PROFIT	วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	+
- ผลตอบแทนของหลักทรัพย์	S_RETURN	วัดค่าจากผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่เกิดขึ้น จริงของบริษัท ณ วันที่ประกาศกำไร	+

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	การวัดค่า	ความสัมพันธ์ ที่คาดไว้
ตัวแปรควบคุม			
- ขนาดของกิจการ	SIZE	วัดค่าจากค่าลอการิทึม (Logarithm) ของจำนวนพนักงานของบริษัท	+
- ประเภทอุตสาหกรรม	IND	แบ่งประเภทอุตสาหกรรมตามที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งไม่รวมกลุ่มประกันชีวิตและประกันภัย กลุ่มธนาคาร สถาบันการเงิน กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ หน่วยลงทุน บริษัทที่อยู่ในระหว่างการฟื้นฟูกิจการ ตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI) และอื่น ๆ	≠

โดยที่ + หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
 ≠ หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานมีความแตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่าง ๆ ขององค์กรกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นการอธิบายการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท และอธิบายลักษณะต่าง ๆ ขององค์กร โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาในรูปของค่าสถิติ เช่น อัตราส่วน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตารางประกอบการบรรยาย และสรุปผลแยกตามลักษณะเนื้อหาของตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาอธิบายรายละเอียดของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ทดสอบสมมติฐานในการตรวจสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยความเป็นผู้นำทางการตลาด ปัจจัยคุณลักษณะด้านการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท โดยการนำข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของแต่ละบริษัทมาประเมินการเปิดเผยข้อมูล

ทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ซึ่งใช้กระดาดำทำการและการคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เพื่อวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของแต่ละบริษัท โดยการเก็บข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท จะเก็บข้อมูลจาก ก.ล.ต. หรือ SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความสัมพันธ์โดยวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ทั้งนี้การนำเทคนิคนี้มาใช้เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานในทิศทางใด และได้ทำการทดสอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม โดยใช้สถิติทดสอบครุสคัล - วอลลิส (Kruskal - Wallis H Test) การทดสอบนี้เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อมูลตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไปว่ามีกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างน้อย 2 กลุ่มหรือไม่ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อตรวจสอบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งหากพบว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน ก็จะมีการตรวจสอบต่อไปว่ากลุ่มอุตสาหกรรมใดบ้างที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ Mann - Whitney U Test ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทีละคู่ เพื่อศึกษาว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลของกลุ่มอุตสาหกรรมใดบ้างมีความแตกต่างกัน

จากวิธีการศึกษาข้างต้นนี้ เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน รวมถึงใช้กระดาดำทำการและการคำนวณหาดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เพื่อวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของแต่ละบริษัทแล้วนำข้อมูลดังกล่าวที่ได้มาทำการวิเคราะห์ตามวิธีที่ระบุไว้และนำเสนอผลการศึกษาในบทถัดไป